

Dôvodová správa

B. Osobitná časť

K Čl. I

K bodu 1

Úradnými výpismi sú podľa § 3 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov rodný list, sobášny list a úmrtný list, ktoré sú verejnými listinami. Tieto úradné výpisy zároveň predstavujú súbor údajov, ktoré sú orgány verejnej moci povinné získavať, používať a navzájom si ich v nevyhnutnom rozsahu bezodplatne poskytovať podľa zákona č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii). Vzhľadom na uvedené je irelevantné ich predkladanie účastníkom konania do akéhokoľvek konania pred orgánom verejnej moci na území Slovenskej republiky a zároveň, keďže sa tieto dáta získavajú automatizovaným spôsobom zo zdrojových informačných systémov verejnej správy, v ktorých sa predpokladá v danom čase ich aktuálnosť a súlad so skutočným stavom, je predmetné ustanovenie o trojmesačnej lehote ich platnosti obsoletné.

K bodu 2

Aktualizácia s pojmológiou zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov, a tiež zákona č. 272/2016 Z. z. o dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o dôveryhodných službách) v znení neskorších predpisov, ktorý nadväzuje na terminológiu súvisiacich právne záväzných aktov Európskej únie.

K bodu 3

Ide o aktualizáciu poznámky pod čiarou k odkazu 1ca v súvislosti s novým zákonom č. 95/2019 Z. z. o informačných technológiách vo verejnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

K bodu 4

V rámci riešenia služby v projekte Životné situácie, sa rozšíria možnosti pri zápise údajov z dohody rodičov o mene a priezvisku dieťaťa aj na iných zdravotníckych pracovníkov ako lekár. Z daného dôvodu sa navrhuje zmena kompetencie z lekára na poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ktorý určí zodpovednú osobu za predmetný zápis údajov.

K bodu 5

Úradné výpisy podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov sú vyhotovené priamo zo zdrojového informačného systému, teda informačného systému verejnej správy, v ktorom tieto údaje prvýkrát vznikajú v elektronickej podobe, pričom k zmene zaevidovaných údajov dochádza vždy bezprostredne hneď

po právnom úkone, alebo bezodkladne po uskutočnení udalostí, ktoré sú dôvodom ich zmeny, preto je uvedený zdrojový informačný systém zárukou aktuálnosti a dôveryhodnosti takto získavaných údajov. Úradné výpisy z elektronickej matriky na právne účely aj bez žiadosti v súvislosti so vznikom matričnej udalosti od 1. júna 2026 budú zaslané ako správa s prílohou do elektronickej schránky občana. Zasielanie elektronických matričných dokladov súvisí s projektami plánu obnovy a odolnosti a budú zahŕňať matričné udalosti, ktoré vzniknú dňom účinnosti tohto zákona.

K bodu 6

Ide o aktualizáciu poznámky pod čiarou k odkazu 2a v súvislosti s novelizáciami zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme.

K bodu 7

Vzhľadom na nové usporiadanie súdov, pričom sa zlúčili niektoré zanikajúce okresné sudy s nástupníckymi súdmi a vznikli z nich pracoviská okresných súdov, je potrebné upresniť miestnu príslušnosť matričného úradu, ktorý bude zápis vyhlásenia za mŕtveho do matričnej knihy úmrtí vykonávať.

K bodom 8 a 12

Navrhuje sa upresnenie právnej úpravy. Do matriky sa nezapisuje „celá dohoda rodičov“, ani „celé rozhodnutie súdu“, ale iba priezvisko takto určené, pričom dohoda rodičov o priezvisku dieťaťa, ktorí majú rozličné priezviská alebo nie sú zosobášení, môže mať listinnú, ale aj elektronickú podobu, ak rodičia využijú na to určenú elektronickú službu verejnej správy. Pre prípad, že sú rodičia manželmi, priezvisko dieťaťa určujú budúci rodičia už pri uzatvorení manželstva, pričom navrhovaná právna úprava ponecháva úpravu dohodnutého priezviska v mužskom tvare aj ženskom tvare.

K bodu 9

V rámci riešenia služby v projekte Životné situácie sa umožní digitalizácia dohody rodičov o mene a priezvisku dieťaťa, ktorá je momentálne v listinnej podobe súčasťou hlásenia o narodení dieťaťa.

K bodom 10 a 20

Upravujú sa postupy súvisiace s tlmočníckou činnosťou súvisiacou s civilnými sobášmi a narodením po dohode s Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky.

Navrhované ustanovenie sa dopĺňa z dôvodu, že ak je pri sobášnom obrade prítomný tlmočník, zápisnica o uzavretí manželstva musí obsahovať aj túto skutočnosť. Tlmočník zapísaný v zozname, ktorý tlmočnícky úkon vykoná, potvrdí tento úkon v zápisnici o uzavretí manželstva. Ak ide o osobu nezapísanú v zozname, môže tlmočenie vykonať len vtedy, ak ju na tento účel ustanovil príslušný matričný úrad podľa osobitného predpisu a zložila sľub predpísaný osobitným predpisom.

K bodu 11

Dohoda rodičov o mene a priezvisku dieťaťa v elektronickej podobe bude potvrdzovaná - autorizovaná prostredníctvom občianskeho preukazu - eID rodičov dieťaťa, bez použitia kvalifikovaného elektronického podpisu. Rodičia pre ďalšie potreby poskytnú svoje kontaktné údaje v rozsahu: telefónne číslo a emailová adresa.

K bodu 13

Vzhľadom na aktuálne technologické možnosti a požiadavky digitalizácie verejnej správy sa zjednodušujú procesy pre dotknuté osoby v procesoch týkajúcich sa zápisu údajov do knihy úmrtí.

K bodu 14

Návrh vecne nadväzuje najmä na ustanovenie § 7 ods. 2 písm. j) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, na základe ktorého môže o udelenie štátneho občianstva Slovenskej republiky požiadať žiadateľ, ktorý nebol štátnym občanom Slovenskej republiky a aspoň jeden z jeho rodičov, prarodičov alebo praprarodičov bol československým štátnym občanom narodeným na území Slovenskej republiky. Súčasný právny stav neumožňuje žiadateľom podľa predchádzajúcej vety vyžiadať si priamo potrebné výpisy z matrik, ktoré zákon vyžaduje na predloženie k žiadosti o štátne občianstvo Slovenskej republiky. Tieto osoby musia preukázať iný oprávnený záujem, čo podstatným spôsobom sťažuje podanie žiadosti o udelenie štátneho občianstva a za istých okolností môže podanie takejto žiadosti aj fakticky znemožniť.

K bodu 15

Navrhovaná právna úprava reaguje na aplikačnú prax. Do matriky sa nezapisuje „celá dohoda rodičov“, ani „celé rozhodnutie súdu“, ale iba priezvisko takto určené, pričom dohoda rodičov o priezvisku dieťaťa, ktorí majú rozličné priezviská alebo nie sú zosobášení, môže mať listinnú, ale aj elektronicкую podobu, ak rodičia využijú na to určenú elektronicкую službu verejnej správy. Pre prípad, že sú rodičia manželmi, priezvisko dieťaťa určujú budúci rodičia už pri uzatvorení manželstva, pričom navrhovaná právna úprava ponecháva úpravu dohodnutého priezviska v mužskom tvare aj ženskom tvare.

K bodu 16

Navrhovaná právna úprava reaguje na požiadavky dotknutých právne záväzných aktov Európskej únie na zdieľanie údajov medzi orgánmi verejnej moci členských štátov navzájom pri vybavovaní podaní občanov s trvalým pobytom a právnických osôb so sídlom v Európskej únii v kontexte definovaných životných udalostí v rámci riešenia OOTS (Once only technical system) a tiež možnosti sprístupňovania údajov zo štátnych evidencií dotknutým osobám a ich následného aktívneho používania za účelom využívania digitálnych služieb tzv. spoliehajúcich sa strán v rámci kontextu EUDIWu (European digital identity wallet).

Podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov „Štátne občianstvo Slovenskej republiky narodením nadobúda dieťa, ktorého aspoň jeden z rodičov je štátnym občanom Slovenskej republiky.“ Toto ustanovenie predstavuje právnu hypotézu nadobudnutia štátneho

občianstva dieťaťom, ktorého aspoň jeden rodič je v čase jeho narodenia štátnym občanom SR. V aplikačnej praxi však osobitná matrika vyžaduje, aby bolo štátne občianstvo takéhoto dieťaťa osobitne preukázané vydaním osvedčenia o štátnom občianstve pred zápisom narodenia štátneho občana SR do osobitnej matriky. Súčasnú aplikačnú prax považujeme za odporujúcu vyššie uvedenému ustanoveniu zákona o štátnom občianstve, nakoľko dostatočným by pre potreby zápisu narodenia dieťaťa do osobitnej matriky malo byť primárne predloženie dokladu preukazujúceho štátne občianstvo SR aspoň jedného rodiča v čase jeho narodenia podľa 9a ods. 1 písm. a) zákona č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve v znení neskorších predpisov. Návrhom sa docieli jednoznačný výklad pre aplikačnú prax a zásadným spôsobom zrýchli proces vydania slovenského rodného listu a aj dokladu totožnosti pre novonarodené dieťa v cudzine, ktoré sa v súčasnosti, častokrát na území cudzieho štátu, nachádza bez akéhokoľvek dokladu totožnosti, čo výrazným spôsobom znemožňuje jeho identifikáciu pre orgány cudzieho štátu, resp. negatívne ovplyvňuje kvalitu jeho života (napr. prístup k sociálnym dávkam, prípadne registrácie vedené orgánmi štátnej a verejnej moci prijímajúceho štátu). Zároveň sa navrhovaným ustanovením výrazne zníži zbytočná administratívna záťaž okresných úradov v sídle kraja.

K bodu 17

Predmetný návrh sa realizuje z dôvodu priblíženia služby občanovi. Doteraz sa vydávali úradné výpisy z osobitnej matriky len na jednom pracovisku - osobitnej matrike v Bratislave. Efektívnejšie to bude podľa predloženého návrhu.

K bodu 18

Navrhovaná právna úprava reaguje na požiadavky nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1183 z 11. apríla 2024, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 910/2014, pokiaľ ide o zriadenie európskeho rámca digitálnej identity (Ú. v. EÚ L, 2024/1183, 30.4.2024). Identitu bude možné preukazovať viacerými spôsobmi na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 910/2014 z 23. júla 2014 o elektronickej identifikácii a dôveryhodných službách pre elektronicke transakcie na vnútornom trhu a o zrušení smernice 1999/93/ES (Ú. v. EÚ L 257, 28.8.2014) a jeho úpravy nariadením (EÚ) 2024/1183, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 910/2014, pokiaľ ide o zriadenie európskeho rámca digitálnej identity (Ú. v. EÚ L, 2024/1183, 30.4.2024), a tiež národného riešenia digitálnych dokladov.

K bodu 19

Úprava znenia dotknutého ustanovenia vyplýva z digitalizácie procesov verejnej správy a nahrádzania „listinných formulárov“ elektronickými službami verejnej správy so zameraním na jednoduchosť, zrozumiteľnosť a proaktivitu služieb verejnej správy.

K bodu 21

Navrhovaná právna úprava reaguje na požiadavky dotknutých právne záväzných aktov Európskej únie na zdieľanie údajov medzi orgánmi verejnej moci členských štátov navzájom pri vybavovaní podaní občanov s trvalým pobytom a právnických osôb so sídlom v Európskej únii v kontexte definovaných životných udalostí v rámci riešenia OOTS (Once only technical systém), a tiež možnosti sprístupňovania údajov zo štátnych evidencií dotknutým osobám a ich

následného aktívneho používania za účelom využívania digitálnych služieb tzv. spoliehajúcich sa strán v rámci kontextu EUDIWu (European digital identity wallet).

K bodu 22

Ustanovujú sa prechodné ustanovenia k prechodu pôsobnosti matričného úradu Kráľovce na matričný úrad Budimír.

K bodu 23

Navrhovaná právna úprava vychádza zo stanoviska dotknutých obcí matričného obvodu Kráľovce a uznesenia obce Budimír so zrušením matričného úradu Kráľovce a novým zriadením matričného úradu v obci Budimír. Navrhovaná zmena sa odporúča aj z dôvodu spádovej obce, lepšej dostupnosti občanov okolitých obcí, možnosti vhodných priestorov na úrade ako aj z možnosti stabilného personálneho zabezpečenia na novozriadenom matričnom úrade.

K Čl. II

K bodom 1 až 4

V súčasnosti platný a účinný právny poriadok vyžaduje k určeniu mena, k zápisu priezviska alebo k zmene mena alebo priezviska, v prípade, ak je osoba aj štátnym občanom cudzieho, resp. iného štátu, potvrdenie tejto skutočnosti zastupiteľským úradom cudzieho štátu, listinu vyhotovenú iným štátom, ktorého je dieťa štátnym občanom alebo potvrdenie o súlade s právnym poriadkom alebo tradíciou tohto iného štátu. Obsahom návrhu je rozšírenie spektra možností preukázania používania mena alebo priezviska rodným listom vydaným cudzím, resp. iným štátom alebo dokladom totožnosti, ktorý vydal cudzí, resp. iný štát. V aplikačnej praxi vznikajú reálne problematické situácie s dokázaním „tradície“ v cudzom štáte ako aj s tým, že žiadatelia „nútia“ orgány verejnej moci cudzích štátov vydať potvrdenie na základe právneho poriadku Slovenskej republiky, pričom na vydanie takéhoto potvrdenia nemusia mať orgány cudzieho štátu žiaden právny základ. Fakticky tak vznikajú situácie, kedy jedna fyzická osoba môže oficiálne vystupovať pod rozdielnym/i menom a priezviskom.

K bodu 5

Úprava poznámky pod čiarou k odkazu 5a je nutná z dôvodu nového zákona č. 192/2023 Z. z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

K Čl. III

V súvislosti s elektronizáciou dohody rodičov o mene a priezvisku dieťaťa, ktorá bude obsiahnutá v Hlásení o narodení dieťaťa, považujeme za potrebné zaviesť povinnosť poskytovateľom zdravotnej starostlivosti pri podpise tejto dohody požadovať od rodičov dieťaťa občiansky preukaz, ktorým sa zároveň aj potvrdzuje podpísanie tejto dohody.

K Čl. IV

K bodu 1

Navrhovaná právna úprava reaguje na požiadavky nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1724 z 2. októbra 2018 o zriadení jednotnej digitálnej brány na poskytovanie prístupu k informáciám, postupom a asistenčným službám a službám riešenia problémov a o zmene nariadenia (EÚ) č. 1024/2012, na zdieľanie údajov medzi orgánmi verejnej moci členských štátov navzájom pri vybavovaní podaní občanov s trvalým pobytom v Európskej únii v kontexte definovaných životných udalostí v rámci riešenia OOTS (Once only technical system), a tiež na národný princíp 1x a dosť zakotvený najmä zákonom č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii) v znení neskorších predpisov.

K bodu 2

Zavádza sa možnosť urobiť súhlasné vyhlásenie rodičov nielen pred matričným úradom alebo súdom, ale aj prostredníctvom elektronickej služby. Úprava znenia dotknutého ustanovenia vyplýva z digitalizácie procesov verejnej správy a zavádzania elektronickej verejnej správy so zameraním na jednoduchosť, zrozumiteľnosť a proaktivitu služieb verejnej správy.

K Čl. V

V súvislosti s elektronizáciou dohody rodičov o mene a priezvisku dieťaťa, ktorá bude obsiahnutá v hlásení o narodení dieťaťa, je potrebné rozšíriť aj rozsah údajov, ktoré bude NCZI spracovávať v predmetnom hlásení. Do prílohy č. 1a sa tak doplnia údaje, ktoré boli zadane v projekte Životné situácie.

K Čl. VI

Ustanovuje sa účinnosť zákona 1. júna 2026.